

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Аніщенко В.О.

*кандидат технічних наук, доцент,
Академія Державної пенітенціарної служби*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СТУПЕНЕВІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПЕНІТЕНЦІАРІЇВ УКРАЇНИ

Вимогою сучасного суспільства до системи ступеневої вищої освіти є якісна ступенева професійна підготовка майбутніх фахівців для різних сфер життєдіяльності, в тому числі й до офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України. Сучасна підготовка майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв повинна бути спрямована на формування цілого комплексу професійних компетентностей: володіння професійними знаннями, вміннями та навичками; комунікаційними; соціальними; економічними; інформаційними, в тому числі цифровими, культурними та іншими компетенціями.

Досягти головної мети ступеневої професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України можливо за рахунок застосування компетентнісного підходу в процесі навчання. Саме компетентнісний підхід передбачає формування цілого комплексу компетентностей, які є необхідними для офіцера-пенітенціарія у службовій квазіпрофесійній діяльності, а також одночасно сприяє реалізації особистісних якостей фахівців ДКВС України. Багато вчених різних галузей наук (права, пенітенціарної педагогіки, пенітенціарної психології) наголошують на необхідності привертання уваги в освітньому процесі до практичної діяльності майбутніх фахівців пенітенціарної сфери. Це пов'язано з тим, що пріоритети зміщуються на користь фахівців, які мають якісну фахову підготовку, спроможні швидко адаптуватися до службової квазіпрофесійної діяльності та мають креативне мислення, а також власну мотивацію щодо високопрофесійного виконання своїх службових обов'язків та постійного вдосконалення компетентностей, тобто освіти протягом життя.

Зміст професійної підготовки у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання, яким є Академія Державної пенітенціарної служби (це єдиний заклад вищої освіти, який готує майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв в Україні) визначається специфікою службової квазіпрофесійної діяльності в органах та установах ДКВС України, уповноважених органах з питань пробації, медіації, правоохоронних та інших, що мають відношення до певних сфер кримінально-виконавчої системи. Саме тому в Академії Державної пенітенціарної служби відбувається постійне вдосконалення і наближення навчальних планів та освітніх програм до реальних умов майбутньої службової квазіпрофесійної діяльності. За рахунок цього та застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі відбувається підготовка майбутніх офіцерів ДКВС України, які володіють соціально-правовими знаннями, новітніми навичками та вміннями застосовувати психологічні та педагогічні методики й технології впливу на поведінку осіб, які знаходяться в умовах обмеження волі, навичками соціально-виховної роботи з ув'язненими, а також вміннями працювати й застосовувати у своїй практичній діяльності нові інформаційно-комунікаційні технології.

Реалізація компетентнісного підходу у процесі ступеневої професійної підготовки майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв може допомогти їх професійному становленню, адаптації до служби в органах та установах ДКВС України, ефективному виконанню поставлених перед ними квазіпрофесійних завдань, тобто досягти високої якості професійної готовності майбутнього офіцера-пенітенціарія до самостійної діяльності, подальшого професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації. Це означає наступне: майбутні офіцери-пенітенціарії володітимуть необхідними для успішного виконання знаннями, навичками та вміннями; будуть готові до дій у надзвичайних ситуаціях різного характеру (можливих бунтів, втеч, нападів на співробітників, підпалів, спроб порушення правил внутрішнього розпорядку з боку ув'язнених тощо); будуть спроможними приймати певні рішення та рішуче діяти у певних умовах для вирішення різних проблем під час несення служби. Саме професійна готовність розвивається у процесі формування професійних компетентностей – комплексу знань, вмінь та навичок у професійній діяльності, розуміння важливості майбутньої професії, гарної фізичної підготовки, наявністю ціннісно-орієнтованих мотивацій, володіння культурою мови та спілкування, внутрішньої готовності до швидкої адаптації тощо.

Результати експерименту щодо ефективності застосування компетентнісного підходу в освітньому процесі під час здійснення ступеневої професійної підготовки курсантів Академії Державної пенітенціарної служби довели, що протягом вивчення навчальних дисциплін блоку професійного спрямування відбувається стійке зростання практико-орієнтованих знань в галузі кримінально-виконавчого права, пробації, медіації, пенітенціарної педагогіки, пенітенціарної психології, соціально-виховної роботи з різними категоріями засуджених. Під час анкетування майбутніх офіцерів ДКВС України було визначено, що проведення навчальних занять із застосуванням інтерактивних методів та форм навчання пришвидшують формування практичних навичок та вмінь щодо вирішення наближених до реальних умов ситуативних завдань та різних за ступенем складності проблемних ситуацій службово-професійного характеру. Отже, готовність до службової квазіпрофесійної діяльності майбутнього офіцера-пенітенціарія можна визначити як цілісний стан особистості, який передбачає актуалізацію у процесі ступеневої професійної підготовки до професійної діяльності властивостей та якостей особистості, що виступає результатом розвитку професійних компетентностей (знань, вмінь, навичок, особистих властивостей та якостей, мотивів особистості) та умовами адаптації й ефективності діяльності в пенітенціарній сфері. Під час ступеневої професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України освітній процес необхідно здійснювати за двома основними напрямками: теоретична підготовка та практико-орієнтована підготовка із застосуванням інтерактивних технологій навчання, що надасть змогу наповнити зміст освіти особистісними складовими, тобто сформованими професійними компетентностями.